

Київський національний торговельно-економічний університет
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Кафедра маркетингу, менеджменту та торговельного підприємництва

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи підприємництва

повна назва навчальної дисципліни

для підготовки
студентів ступеня
вищої освіти

бакалавр

молодший бакалавр,
бакалавр чи магістр

року набору

2020

галузі знань

07 Управління та адміністрування

шифр і назва галузі знань

спеціальності

076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

шифр і найменування спеціальності

освітня програма

Митна справа

назва освітньої програми

академічні групи

МС-20

шифри академічних груп

статус дисципліни

обов'язкова

Харків, 2021 рік

Розробник:

Чуйко Марина Миколаївна,
доцент кафедри маркетингу, менеджменту та
торговельного підприємництва, кандидат
технічних наук

прізвище, ім'я, по батькові повністю, посада повністю, науковий
ступінь, вчене звання повністю

14.01.2021 р.

Гарант освітньої програми

Чуйко Марина Миколаївна,
доцент кафедри маркетингу, менеджменту та
торговельного підприємництва, кандидат
технічних наук

прізвище, ім'я, по батькові повністю, посада повністю, науковий
ступінь, вчене звання повністю

14.01.2021 р.

Програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри
маркетингу, менеджменту та торговельного підприємства

назва кафедри

протокол від 14.01.2021 р. № 06.

Програму розглянуто та затверджено на засіданні методичної комісії інституту,
протокол від 15.01.2021 р. № 05.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи підприємництва» розроблена відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність галузі знань 07 Управління та адміністрування.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування загальних та фахових компетентностей з основ підприємництва, формування цілісної системи знань і умінь щодо умов, чинників і принципів розвитку підприємництва; організаційно-правових форм підприємництва; державного регулювання підприємницької діяльності та самоорганізації суб'єктів підприємництва.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є принципи та методи організації процесу професійної діяльності підприємця.

Міждисциплінарні зв'язки вивчення навчальної дисципліни є основою для подальшого засвоєння навчальних дисциплін, таких як «Економіка та фінанси підприємства», «Маркетинг», «Менеджмент», «Організація торгівлі», «Біржова торгівля», «Моделювання фінансово-господарської діяльності підприємства».

Мова викладання – українська.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сутність і роль підприємництва. Умови, чинники та принципи розвитку підприємництва

Підприємництво як соціально-економічна категорія і процес. Місце і роль підприємництва в економічній системі і соціальній сфері.

Класифікація підприємництва. Характеристика окремих видів підприємництва. Загальна характеристика підприємництва в окремих підсистемах внутрішньої торгівлі: роздрібній торгівлі, оптовій торгівлі, ресторанному господарстві, зовнішній торгівлі, торговельному посередництві тощо.

Конкурентні умови розвитку підприємництва. Загальна характеристика зовнішнього середовища підприємництва в Україні. Глобалізація та інтернаціоналізація торговельного бізнесу. Сутність, види та оцінка підприємницького ризику. Характеристика методів мінімізації ризику.

Методи і критерії вибору видів підприємницької діяльності. Методичні підходи до аналізу сегменту ринку, оцінки попиту і пропозиції на ньому, конкурентного середовища. Основи аналізу потенціалу доходності конкретного виду підприємницької діяльності у сегменті ринку.

Тема 2. Організаційно-правові форми підприємництва. Утворення суб'єктів підприємництва

Сутність організаційно-правової форми підприємницької діяльності. Види організаційно-правових форм і їх класифікація.

Види підприємств із іноземним капіталом. Організаційно-правові форми і статус підприємств з іноземними інвестиціями.

Поняття суб'єкта підприємницької діяльності. Основні види суб'єктів господарювання та їх класифікація. Фізичні та юридичні особи як суб'єкти підприємницької діяльності.

Порядок прийняття рішення про утворення суб'єкта підприємницької діяльності. Установчі документи. Необхідні документи для державної реєстрації. Процедура державної реєстрації. Обмеження і відмови у реєстрації суб'єктів підприємництва. Післяреєстраційні процедури легітимізації суб'єкта підприємництва. Свідоцтва, дозволи, інші документи, необхідні для відкриття об'єкту підприємництва.

Особливості організації суб'єктів підприємницької діяльності із зарубіжним капіталом. Майнові внески зарубіжних партнерів. Реєстраційні документи і процедура державної реєстрації. Дозволи і свідоцтва на відкриття об'єктів підприємництва. Внесення об'єктів до державного реєстру. Обмеження і відмови у реєстрації об'єктів з іноземними інвестиціями. Особливості створення представництв і дочірніх підприємств в Україні. Реорганізація суб'єкта підприємницької діяльності: сутність, підстави, процедура, форми.

Договірні відносини в бізнесі. Класифікація підприємницьких договорів за сферами діяльності. Типовий зміст, специфічні і загальні умови договору. Оферта як особлива форма укладення договору. Партнерські зв'язки: сутність та організаційно-правова форма.

Тема 3. Особливості підприємництва за видами діяльності

Сутність, зміст і особливості підприємницької діяльності в роздрібній торгівлі. Порядок зайняття торговельною діяльністю. Форми організації підприємницької діяльності. Франчайзинг як перспективна форма ведення підприємницької діяльності в роздрібній торгівлі. Перелік документів і вимоги у зв'язку з реєстрацією і до оформлення початку функціонування магазину.

Загальні особливості підприємницької діяльності в сфері ресторанного господарства. Типологія ресторанних закладів. Дозволи, нормативи, свідоцтва на відкриття і початок роботи об'єктів ресторанного господарства.

Оптова торгівля як сфера підприємництва. Форми підприємницької діяльності та їх особливості в сфері оптової торгівлі. Суб'єкти оптової торговельної діяльності. Особливості державної реєстрації, оформлення і відкриття оптових і дрібно-оптових підприємств, складів, логістичних центрів та збутових підрозділів виробничих підприємств. Характеристика основних видів підприємницької діяльності в оптовій торгівлі.

Сутність зовнішньої торгівлі як сфери підприємництва. Методи зовнішньої торгівлі. Суб'єкти підприємництва в сфері зовнішньої торгівлі: характеристика, особливості створення та державної реєстрації. Пошук та оцінка закордонних партнерів. Способи виходу на зовнішні ринки. Поняття та особливості укладання зовнішньоекономічних договорів (контрактів).

Поняття торговельної нерухомості, її роль та характеристики. Класифікація об'єктів торговельної нерухомості. Ринок торговельної нерухомості: сутність, характеристика, структура, функції. Фактори, що визначають його розвиток. Попит і пропозиція на ринку торговельної нерухомості, особливості їх формування і прояву. Суб'єкти підприємництва на ринку торговельної нерухомості, їх характеристика, особливості створення та державної реєстрації. Види і форми оренди. Механізм здійснення орендних відносин. Процес створення (будівництва) об'єкта нерухомості.

Сутність послуг, їх роль та місце у ринковій економіці. Класифікація та види послуг. Підприємництво в сфері надання торговельно-посередницьких послуг. Сутність, зміст, види посередницької діяльності та їх класифікація.

Підприємництво в сфері надання митних послуг. Суб'єкти митних послуг, особливості їх створення та функціонування.

Тема 4. Стратегії підприємництва. Основи бізнес-планування

Сутність і зміст стратегій підприємництва. Вибір стратегій і пріоритетів. Мета і завдання стратегії. Засоби реалізації стратегії. Ефективність стратегічного розвитку підприємства.

Конкурентна стратегія суб'єктів підприємництва. Особливості конкуренції в підприємницькій діяльності. Конкурентна політика в сфері підприємництва. Форми конкуренції. Види конкуренції, співвідношення цінової і нецінової конкуренції. Ефективні методи конкурентної боротьби. Загальні підходи до оцінки ефективності підприємницької діяльності. Критерії та показники ефективності функціонування суб'єктів підприємництва.

Суть бізнес-плану, мета його створення і призначення. Ключові розділи бізнес-плану і їх взаємозв'язок. Оформлення бізнес-плану, його затвердження і порядок реалізації.

Тема 5. Лізингові відносини у сучасному підприємстві

Сутність лізингу, його функції та об'єкти. Види лізингу: оперативний, фінансовий; внутрішній, міжнародний; сервісний, зворотний. Організаційно-правові основи здійснення лізингу. Угода лізингу. Умови, що передбачаються угодою. Права та обов'язки лізингодавців і лізингоодержувачів. Суб'єкти лізингових операцій. Витрати на надання та ефективність лізингових послуг. Методи обчислення лізингових платежів. Переваги та недоліки лізингу.

Тема 6. Державне регулювання підприємницької діяльності та самоорганізація суб'єктів підприємництва

Регуляторна державна політика в сфері підприємництва. Законодавче і нормативне регулювання підприємницької діяльності. Основні засоби регулюючого впливу держави.

Система контролю і нагляду за діяльністю суб'єктів підприємництва. Сфери державного контролю і нагляду. Органи державного регулювання підприємництва. Статус та повноваження міністерства економіки України, антимонопольного комітету України, державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва, інших органів державного регулювання. Взаємовідносини державних органів і бізнесу.

Передумови самоорганізації суб'єктів підприємництва. Роль самоврядних організацій в організації роботи суб'єктів підприємництва, їх характеристика та функції. Торгово-промислові палати: особливості статусу та функції. Державна підтримка підприємництва. Особливості державного регулювання підприємництва у зарубіжних країнах.

Тема 7. Етична та соціальна відповідальність підприємництва

Особистість підприємця та його ділові якості. Принципи ділової етики та ведення підприємництва. Етичний кодекс підприємця. Відповідальність підприємців перед різними суспільними групами. Складові етикету підприємця.

Підприємництво та споживачі. Права споживачів в Україні та інструменти їх захисту. Відповідальність підприємців за порушення закону про захист прав споживачів. Підприємництво та захист конкуренції. Недобросовісна конкуренція, її прояви. Недобросовісна реклама.

Відповідальність підприємця за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища. Відповідальність підприємців перед персоналом, інвесторами, партнерами, акціонерами.

4.2. Структура навчальної дисципліни за формами навчання

Теми дисципліни	Обсяг у годинах																								
	денна форма												заочна форма												
	повна						скорочена						повна						скорочена						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					усього	у тому числі					усього	у тому числі					
Л		СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС	Л		СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС	Л		СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС	Л		СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС		
Тема 1. Сутність і роль підприємництва. Умови, чинники і принципи розвитку підприємництва	24	4		4		16																			
Тема 2. Організаційно-правові форми підприємництва. Утворення суб'єктів підприємництва та договірні відносини в бізнесі	28	6		6		16																			
Тема 3. Особливості підприємництва за видами діяльності	32	8		8		16																			
Тема 4. Стратегії підприємництва. Основи бізнес-планування	24	4		4		16																			
Тема 5. Лізингові відносини у сучасному підприємстві	24	4		4		16																			
Тема 6. Державне регулювання підприємницької діяльності та самоорганізація суб'єктів підприємництва	24	4		4		16																			
Тема 7. Етична та соціальна відповідальність торговельного підприємства	24	4		4		16																			
Курсова робота (проект)																									
Усього годин / кредитів ECTS	180/6	34		34		112																			

Навчальні матеріали з освітнього компоненту доступні на Порталі навчальних ресурсів та інформаційної підтримки освітнього процесу інституту: <http://beta-edu.htei.kh.ua/moodle/course/view.php?id=4958>

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Сутність і роль підприємництва. Умови, чинники і принципи розвитку підприємництва

Передбачено опрацювання питань, які подано нижче.

1. Глобалізація та інтернаціоналізація торговельного бізнесу.
2. Сутність, види та оцінка підприємницького ризику.

Тема 2. Організаційно-правові форми підприємництва. Утворення суб'єктів підприємництва

Передбачено опрацювання питань, які подано нижче.

1. Особливості організації суб'єктів підприємницької діяльності із зарубіжним капіталом.
2. Особливості створення представництв і дочірніх підприємств в Україні.

Тема 3. Особливості підприємництва за видами діяльності

Передбачено опрацювання питань, які подано нижче.

1. Суб'єкти оптової торговельної діяльності.
2. Пошук та оцінка закордонних партнерів.
3. Механізм здійснення орендних відносин.

Тема 4. Стратегії підприємництва. Основи бізнес-планування

Передбачено опрацювання питань, які подано нижче.

1. Ефективні методи конкурентної боротьби.
2. Критерії та показники ефективності функціонування суб'єктів підприємництва.

Тема 5. Лізингові відносини у сучасному підприємстві

Передбачено опрацювання питань, які подано нижче.

1. Умови, що передбачаються угодою лізингу.
2. Методи обчислення лізингових платежів.

Тема 6. Державне регулювання підприємницької діяльності та самоорганізація суб'єктів підприємництва

Передбачено опрацювання питань, які подано нижче.

1. Роль самоврядних організацій в організації роботи суб'єктів підприємництва, їх характеристика та функції.
2. Особливості державного регулювання підприємництва у зарубіжних країнах.

Тема 7. Етична та соціальна відповідальність торговельного підприємства

Передбачено опрацювання питань, які подано нижче.

1. Недобросовісна конкуренція, її прояви.
2. Відповідальність підприємців перед персоналом, інвесторами, партнерами, акціонерами.

Зміст, порядок виконання та критерії оцінювання самостійної роботи студентів наведено на Порталі навчальних ресурсів та інформаційної підтримки освітнього процесу інституту: <http://beta-edu.htei.kh.ua/moodle/course/view.php?id=4958>

Організація самостійної роботи студентів регламентується наступними нормативними документами:

- Положенням про самостійну роботу студентів Харківського торговельно-економічного-інституту КНТЕУ;
- Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ.

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНІ НАВЧАЛЬНИМ ПЛАНОМ

Не передбачено навчальним планом.

7. ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Для визначення рівня засвоювання студентами навчального матеріалу використовуються наступні форми оцінювання та схема розподілу балів:

Весна 2020/2021 н. р.

№	Рейтингові оцінки	Макс. бали за формами навчання	
		денна	заочна
1	Поточний контроль	60	
1.1	<i>Тема 1</i>		
	Захист практичних робіт	3	
	Відповідь на відкриті питання	2	
	Тестування на Порталі	2	
1.2	<i>Тема 2</i>		
	Захист практичних робіт	3	
	Відповідь на відкриті питання	2	
	Тестування на Порталі	2	
1.3	<i>Тема 3</i>		
	Захист практичних робіт	9	
	Відповідь на відкриті питання	4	
	Тестування на Порталі	2	
1.4	<i>Тема 4</i>		
	Захист практичних робіт	3	
	Відповідь на відкриті питання	2	
	Тестування на Порталі	2	

№	Рейтингові оцінки	Макс. бали за формами навчання	
		денна	заочна
1.5	<i>Тема 5</i>		
	Захист практичних робіт	3	
	Відповідь на відкриті питання	1	
	Тестування на Порталі	1	
1.6	<i>Тема 6</i>		
	Захист практичних робіт	3	
	Відповідь на відкриті питання	2	
	Тестування на Порталі	2	
1.7	<i>Тема 7</i>		
	Захист практичних робіт	3	
	Відповідь на відкриті питання	2	
	Тестування на Порталі	2	
1.8	<i>Додаткові бали</i>	5	
2	Підсумковий семестровий контроль (письмова екзаменаційна робота)	40	
2.1	Завдання на оцінювання теоретичних знань (комп'ютерне тестування)	20	
2.2	Завдання на оцінювання практичних навичок (розрахунково-аналітичне завдання)	10	
2.3	Завдання на оцінювання професійних вмінь (ситуаційне завдання)	10	
3	Оцінка з дисципліни	100	

Під час організації освітнього процесу на Порталі використовуються наступні елементи:

- Захист практичних робіт: елемент «Завдання»;
- відповідь на відкриті питання: елемент «Завдання»;
- тестування: елемент «Тест»;

Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за 100-бальною шкалою та шкалою ЄКТС. Умовою допуску до підсумкового семестрового контролю є виконання програми навчальної дисципліни і отримання оцінки за виконання завдань поточного контролю не менше ніж 36 балів. Мінімальна загальна кількість балів для отримання позитивної оцінки з дисципліни – 60.

Організація та проведення контрольних заходів регламентується наступними нормативними документами:

- Положенням про оцінювання результатів навчання студентів у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ;
- Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

8.1. Основні джерела інформації

1. Основи підприємництва : підручник / [Біляк Т. О., Бірюченко С. Ю., Бужимська К. О. та ін.]; під заг. ред. Н. В. Валінкевич. – Житомир : Житомирський державний технологічний університет, 2019. – 492 с.
2. Савицька Н. Л. Торговельне підприємництво : навчально-методичний посібник / Н. Л. Савицька, І. Ю. Мелушова, А. В. Красноусов, К. С. Олініченко. – Харків : видавництво Іванченка І. С., 2017. – 214 с.
3. Грищенко І. М. Підприємницький бізнес : підручник / І. М. Грищенко. – Київ : Грамота, 2016. – 519 с.

8.2. Додаткові джерела інформації

4. Апопій В. В. Основи підприємництва : навчальний посібник / В. В. Апопій, Н. О. Шутовська, С. А. Серета. – Київ : Ліра, 2014. – 324 с.
5. Воронкова В. Г. Основи підприємництва: теорія та практикум : навчальний посібник / В. Г. Воронкова. – Київ : Ліра, 2014. – 455 с.
6. Юрко І. В. Торговельне підприємництво : навчальний посібник / І. В. Юрко. – Київ : Центр учбової літератури, 2014. – 120 с.
7. Балджи М. Д. Торговельне підприємництво : навчальний посібник / М. Д. Балджи, Н. В. Доброва, В. О. Однолько, М. М. Осипова. – Київ : Кондор-видавництво, 2017. – 112 с.
8. Карлін М. І. Правові основи підприємницької діяльності : конспект лекцій / М. І. Карлін, Ю. В. Строцюк. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – 107 с.
9. Калина А. В. Державна політика розвитку підприємництва в Україні : навчальний посібник / А. В. Калина. – Київ : Патерик, 2014. – 498 с.
10. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців [Електронний ресурс] : Закон України № 755-IV від 15.05.2003 р. // Верховна Рада України. Законодавство України : [база даних]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>. – Станом на 30.12.2020. – Назва з екрана.
11. Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні [Електронний ресурс] : Закон України № 2157-III від 21.12.2000 р. // Верховна Рада України. Законодавство України : [база даних]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2157-14>. – Станом на 30.12.2020. – Назва з екрана.
12. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього бізнесу в Україні [Електронний ресурс] : Закон України № 4618-VI від 22.03.2012 р. // Верховна Рада України. Законодавство України : [база даних]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>. – Станом на 30.12.2020. – Назва з екрана.